

Kort före jul gick författaren och översättaren Thomas Warburton ur tiden. Han gjorde det nittioåttio år gammal, efter fullgjort värv. Nu när hans gärning kan överblickas ser man att de fullgjorda värven var både många och rätt olika. Hans mest förblivande insats var översättarens. Den bild han präglade för vad en översättare gör är warburtonskt anspråkslös och ofta citerad. Översättaren, skrev han, är en litteraturens rörmokare, en hantverkare som anlitas för att sköta en bit av den litterära kommunikationen.

Mer om översättaren Warburton inom kort. Men först något om rörmokandet, den litterära kommunikationen. I hanteringen av värme, ventilation och sanitet för litteraturens Babelshus var han med på nästan alla hörn. Det hann bli åtskilliga åtaganden. Viktigast var positionen som förlagsredaktör och litterär chef på Schildts förlag i nästan fyrtio år, från 1943. Redaktionen för *Nya Argus* tillhörde han i ett kvartssekel, 1952-1960 som tidskriftens redaktionssekreterare. Längre var han också dess teaterkritiker. Efter kriget satt han halvtannat decennium i Finlands svenska författareförenings styrelse, och därpå under större delen av sextioalet i statens litteraturnämnd.

Ibland steg han ut ur litteraturens dagsrutiner, för överblick och återblick. En uppmärksam överblick han gjorde heter *Femtio år finlandssvensk litteratur* (1951), omarbetad och uppdaterad 1984. Bägge versionerna var breda men personligt hållna och ogenerat sparsmakade litteraturhistorier, och gällde länge som standardverk.

Så såg de yttre rörarbetena ut. Sitt eget skönlitterära skapande riktade Warburton in på lyrik och hörspel. I sin tidiga dikt, skriven under kriget, kunde han chockera, t.ex. genom att låta hjältegravar rimma på folk i travar. Patos förekom inte. Författarskapet sträckte sig över två tredjedels sekel och var omutligt flåsfritt. Ingick där någon gång lite högstämndhet så berodde det på att han ofta skrev både lärodikt och lärd dikt. Han hyste aktning för den människokänedom som världslitteraturen har samlat på sig, och då var det lätt hänt att han bugade sig lite för den.

I det egna författarskapet ser man honom ägna sig åt och roas av vad man kunde kalla inomlitterärt rörarbete. Där överses och uppdateras litteraturens tekniker. I *Kort parlör* (1966) förfärdigade han nya korta texter för samtalsituationer som man på livsresan kan råka ut för, på vägen från livmoder till begravning. Och i *Förklädnader. Sagor, parabler* (2001) går han omkring i litteraturens basberättelsebestånd. Han klär om. Filemon och Baukis blir Leemu och Vilma Paukki. Andra får heta som förr men i gengäld ställer han fabeln om dem lite på snedden, den blir som ny och lär nytt.

Det stora flertalet av sina omklädningar utförde Warburton som översättare. Om detta hantverk skrev han minnesboken *Efter 30 000 sidor. Från en översättares bord*, och det är i dess inledning bilden av rörmokandet återfinns. När boken kom ut 2003 hade han bakom sig etthundratrettio litterära och andra översättningar. Språken han översatte från var engelska och finska, men det kunde faktiskt också vara svenska. Från svenskan översatte han två egna verk till finska, de heter *Hakkuut* (1977) och *Valepukuja* (2002). Han tolkade också flera muminböcker till engelska, med tändande titlar som *The Exploits of Moominpappa* och *Moominsummer Madness*. Warburton var brittisk medborgare.

Han intog tidigt en plats bland det svenska språkets stora översättare. Berättelsen om hur han på eget bevåg tog itu med Joyces *Ulysses* och fick ut den på Bonniers 1946 ingår i den svenska översättningshistoriens legendarium. År 1991 gav han ut en omarbetad version av romanöversättningen, reviderad efter en ny kritisk edition. Listan över engelska och irländska, walesiska och nordamerikanska klassiker som försvenskats av Warburton är lång. Dit hör

Shakespeare och Sterne, Eliot och Wells, Lee Masters och Faulkner, Dylan Thomas och Lafcadio Hearn.

Många av dessa verk har genom åren försvenskats också av andra, fått ytterligare en språkdräkt. Det är rätt och rimligt. Warburton: "Beteckningen språkdräkt är träffande; det är fråga om kostymering. En översättare uttrycker ohjälpligt sin egen tid och miljö, inte bara originalförfattarens, ofta omedvetet. Han begriper helt enkelt inte bättre, skulle inte heller kunna lära sig det."

Original finns i bärnsten medan översättningar förslits. Som förlagsanställd på Schildts arbetade Warburton – tillsammans med Ulla Olin – med att bända och vända i Diktonius tolkning av Kivis *Sju bröder*. Där lyste finskan genom den svenska texten, och skulle lysa. Den utkom 1948. Nästan fyrtio år senare gav han ut en egen översättning. Den var motiverad av den snillrika insikten att det myckna som i romanen var läsefrukter hade Kivi tagit till sig på svenska, i original eller översättning, och att detta kunde medbestämna dess språkliga register.

Det vore svårt att överskatta betydelsen av Warburtons översättningar från finska för den svenska bilden av finsk litteratur. Utan honom vore den mager och blek. Nu finns där Paulaharju och Haanpää, Kailas och Waltari, Manner och Meri och många fler. Icke minst finns där verk inför vilka modet skulle ha svikit för de flesta. Eino Leinos *Helkavirsiä* hör dit, Warburtons *Helkasånger* av 1963. Och dit hör Volter Kilpis måttlösa skärgårdsepos *Alastalon salissa*, som oförvägna Atlantis förlag gav ut 1997.

Detta var Warburtons andra endagsromanprojekt och en minst lika stor översättningsutmaning som det första, *Ulysses*, hade varit. Verket är från 1933. Diktonius hade försökt men gått bet. På verkets språkligt gnistrande åttahundra sidor händer knappt ett dyft. I skärningspunkten mellan minimalt skeende och maximalt språk uppstår Kilpis säregna modernism. Där finns meningsbyggen som ropar på att bli tal. Dock kan några talare av kött och blod svårligen tänkas för dem. Denna smått monstruösa men för romanen absolut centrala grundegenskap gestaltade Warburton suveränt. Som han gestaltade så mycket annat.

Clas Zilliacus